

Romeinen 16

(overzicht)

Thema van Romeinen 16:

Medewerkers van Gods gerechtigheid

Indeling

- Aanbeveling van Febe, een dienaars (16:1-2).
- Groeten van Paulus (16:3-16).
- Waarschuwing tegen valse leraren en propagandisten (16:17-20).
- Groeten van vrienden (16:21-24).
- Lofprijzing (16:25-27)

Uitleg

16:1-2. Febe, een dienaars

De vraag of het Nieuwe Testament ook vrouwelijke ambten kende (vrouwen als voorgangers, oudsten en diakenen) is een controversieel punt onder christenen. Het doel van dit gedeelte is om een aantal feiten aan te dragen.

“Vrouwen” in het historische en culturele verband van de Bijbel

Sommige Christenen beschouwen de instructies van Paulus als beperkt tot de relatie van (gehuwde) vrouwen tot hun eigen man, terwijl andere Christenen zijn instructies begrijpen als gericht tot het gedrag van vrouwen (in het algemeen) in de *officiële* kerkbijeenkomsten.

- Vrouwelijke oudsten?
Lees: 1 Timoteüs 3:2; Titus 1:6.
De Bijbel leert dat de aangewezen (aangestelde, bevestigde) leiders van de plaatselijke christelijke gemeenschap (gemeente), namelijk “de oudsten”, allemaal mannelijk waren (“een *man* van één vrouw”). De Bijbel geeft geen rechtvaardiging of machtiging om vrouwen aan te stellen of te bevestigen in enig kerkelijke ambt.
- Vrouwelijke diakenen?
Lees: 1 Timoteüs 3:11.
De Bijbel leert ook dat diakenen mannelijk waren. 1 Timoteüs 3:11 zegt letterlijk “vrouwen evenzo” (Grieks: *gunaikas hosautos*). Het kan niet verwijzen naar ‘een ambt van diaconessen’ omdat er dan “de diaconessen evenzo” (Grieks: *tas de diakonous*) had moeten staan. Het kan ook niet verwijzen naar “de vrouwen van de diakenen”, omdat er dan “hun vrouwen” (Grieks: *gunaikas auton/echontes*, vrouwen van hun of vrouwen hebbende) had moeten staan. Trouwens de vrouwen van de diakenen werden reeds in vers 12 genoemd en de vertaling “de vrouwen van de diakenen” zou dan de vrouwen van de oudsten uitsluiten. De vertaling “de (speciale) vrouwen evenzo” of “de vrouwen (vrouwelijke werkers, helpers, assistenten) evenzo” is de meest waarschijnlijke bedoeling, omdat het woord “evenzo” verwijst naar *een categorie mensen analoog met de mannelijke diakenen, maar toch niet die diakenen*. Daarom waren deze vrouwen het meest waarschijnlijk een aparte groep vrouwen in de gemeente van Efeze die een speciale dienst in de gemeente van Efeze verrichtte (cf. 1 Timoteüs 5:3-16).
- Febe: dienaars of diacones?
Lees: Romeinen 16:1.
Dit is het enige voorbeeld waar een vrouw een “diakonos” genoemd wordt. Aangezien het werkwoord “diakoneo” nooit verwijst naar “dienen als een diaken” of “dienen in het ambt van diaken” maar altijd naar “dienen” of “zorgen in de behoeften van” ligt het voor de hand om het zelfstandige naamwoord ook niet met “diacones” te vertalen, maar als “dienaars, dienaars (helper, helpster)” op te vatten. Er is hier helemaal geen sprake van een “aanwijzing, aanstelling, bevestiging” in een ambt zoals in Handelingen 6:1-7!

Cenchreae was één van de havens van Korinte. Daar was ook een christelijke gemeenschap en Febe was een “dienaars” in deze gemeenschap. Alhoewel het woord “dienaars” precies hetzelfde is als het woord “diaken” (Grieks: diakonos) is het uit het tekstverband niet nodig of vereist om te veronderstellen dat zij een kerkelijke ambt bekleedde! Het dienstbetoon dat zij verrichtte had wel overeenkomsten met de taak van diakenen. De taak van diakenen was barmhartigheid bewijzen aan behoeftigen, armen, zieken en eenzamen. Volgens Romeinen 16:2 was Febe “een beschermster”, “beschermvrouw”, “helper of assistent” (Grieks: prostatis) van Paulus en van vele anderen, waarschijnlijk door hulp en gastvrijheid te bieden aan reizigers die van het Oosten naar het Westen reisden. Het kan ook zijn dat zij een welgestelde dame was met een scherp inzicht en een goed hart, die gewoon hulp aanbood. Vergelijk haar met andere vrouwen die dergelijke diensten verrichtten (Lucas 8:1-3; 1 Timoteüs 5:9-10; Handelingen 16:15). Maar het uitvoeren van dergelijke functies betekent nog niet hetzelfde als het bekleden van een officieel kerkelijk ambt als “diacones”.

- Vrouwen zijn onmisbaar en waardevol in de christelijke gemeenschap. De Bijbel heeft de namen van veel waardige vrouwen opgetekend die belangrijke en waardevolle diensten in de christelijke gemeenschap verricht hebben (Lucas 7:44-47; 8:2-3; Johannes 4:39; 20:17-18; Handelingen 9:36; 16:15; Romeinen 16:1-2; 16:3; 16:6; 16:12-13).
- Twee extreme posities moeten vermeden worden: Christelijke gemeenschappen (gemeenten) behoren geen vrouwen in kerkelijke ambtsposities aanstellen wanneer er geen rechtvaardiging of machtiging in de Bijbel ervoor bestaat. Maar christelijke gemeenschappen (gemeenten) behoren wel gebruik te maken van de belangrijke en waardevolle diensten die toegewijde en bekwame vrouwen in de christelijke gemeenschap (gemeenten) kunnen verrichten.

16:3-5. Prisca/Priscilla and Aquila

- Aquila betekent ‘arend’ en Prisca betekent ‘oude vrouw’; Priscilla betekent ‘kleine oude vrouw’. Prisca wordt het eerst genoemd omdat zij waarschijnlijk de meer actieve medewerker van Paulus was.
- Zij kwamen uit Rome, verdreven door het decreet van Claudius. Zij ontmoetten elkaar eerst in Korinte, maakten samen tenten en hadden samen een bediening (Handelingen 18:2-3). Later vergezelden zij Paulus naar Efeze en bleven daar, waarschijnlijk om de gevestigde gemeente verder te versterken (Handelingen 18:18-19). Zij hadden ‘een huisgemeente’. Paulus schreef zijn brief 1 Korintiërs van hieruit (1 Korintiërs 16:19). Zij gaven verder (gevorderd) onderricht aan Apollos (Handelingen 18:26). Later verhuisden zij terug naar Rome (Romeinen 16:3-5). Het is niet duidelijk waar zij later woonden (2 Timoteüs 4:19). Zij waren goed onderlegd in het christelijke geloof en Paulus noemt hen zijn medewerkers. Dit is nog een voorbeeld van de bijzondere bijdrage van een vrouw in de verbreiding van het evangelie en de opbouw van de gemeente (natuurlijk binnen de kaders/grenzen aangegeven door de apostel Paulus, 1 Korintiërs 11:3-16; 14:33b-36; 1 Timoteüs 2:8-15).
- Zij waagden hun leven voor Paulus. De bijzonderheden hierover zijn onbekend. Het kan slaan op de gevaren om Paulus van zijn tegenstanders te bewaren. Het kan slaan op het oproer te Efeze (Handelingen 19:23-41; 1 Korintiërs 16:9,19; 2 Korintiërs 1:8-10).
- Zij hadden een huisgemeente (een gemeente bij hen aan huis) (1 Korintiërs 16:19; Kolossenzen 4:15; Filemon 2) en deze gemeente bestond niet alleen maar uit de leden van de huishouding (Handelingen 10:2; 11:14; 16:15,31; 18:8; 1 Korintiërs 1:16; 1 Timoteüs 3:4; 5:13; 2 Timoteüs 1:16). Het feit dat de gemeente bij hen aan huis specifiek genoemd wordt, toont aan dat de gemeente te Rome veel groter was. Er waren waarschijnlijk andere huisgemeenten te Rome.
- Het feit dat Paulus zoveel mensen te Rome kende, komt waarschijnlijk doordat Prisca en Aquila hem op de hoogte hielden en omdat hij zoveel mensen op zijn zendingsreizen ontmoette.

16:5. Epenetus

Zijn naam betekent ‘lofwaardig’. Hij was ‘de eersteling voor Christus uit de provincie Asia (in Klein-Azië, waarschijnlijk Efeze).

16:7. Stamgenoten (Grieks: suggenes)

Dit betekent *niet* meer dan dat zij ook Joden waren (Romeinen 9:3; cf. 16: 7,11,21). Er bestaat geen onweerlegbaar argument om de vertaling ‘familielid’ aan te nemen.

Medegevangenen

Paulus was een paar maal in de gevangenis. Dus had hij bekenden die ook met hem in de gevangenis gezeten hebben (2 Korintiërs 6:5; 11:23).

Mannen onder de apostelen in aanzien

- Apostelen in ruime zin als Barnabas, Epafroditus, Apollos, Silvanus en Timoteüs (Handelingen 14:14). Zij hebben allen het evangelie verkondigd en kunnen beschreven worden als ‘zendelingen’ of ‘afgevaardigden van de gemeenten’.
- Apostelen in engere zin als de Twaalf. Deze mannen waren Christen geworden vóór Paulus en hadden in aanzien kunnen zijn onder de Twaalf (apostelen).

16:8. Ampliatus, mijn geliefde in de Here

Zijn naam betekent ‘vergroot’. Alhoewel er een band bestond tussen Paulus en andere Joden (cf. Romeinen 9:1-4), bestond er toch een veel sterkere band van liefde tussen Paulus en Joden die tot geloof in Christus gekomen waren.

16:9. Urbanus

Zijn naam betekent ‘elegant, beleefd’. Hij is waarschijnlijk als Romein geboren. ‘Onze’ (i.p.v. ‘mijn medewerker’ zoals bij Prisca en Aquila en Timoteüs), omdat de relatie minder sterk was.

Mijn geliefde Stachys

Zijn naam betekent ‘een graanhalm’. ‘Geliefde’ in de betekenis van een heel bijzondere vriend.

16:10. Apelles, die in Christus beproefd gebleken is

Een ‘beproefd’ persoon is iemand die na een onderzoek door God of een test van God weet dat God blij is met hem en hem aanbeveelt (tegen ‘diskwalificatie of verwerping’, 1 Korintiërs 9:27) (2 Timoteüs 2:15; 1 Korintiërs 11:19; 2 Korintiërs 10:18). Temidden van moeilijke omstandigheden is Apelles toch trouw en betrouwbaar gebleven.

Degenen uit (de kring/huishouding van) Aristobulus

Hij was waarschijnlijk geen Christen of was reeds gestorven. De verwijzing is waarschijnlijk naar zijn slaven.

16:11. Degenen uit (de kring/huishouding van) Narcissus

Zijn naam betekent ‘Narcis’. Niet allen in zijn kring waren gelovigen.

16:12. Tryfena, Tryfosa en Persis

Hun namen betekenen ‘delicaat’, ‘tenger’ en ‘Perzische dame’. Zij werden allen gekenmerkt door hard werken. Van Persis staat het in de verleden tijd – waarschijnlijk omdat Paulus niet op hoogte was van de huidige situatie of dat zij wegens ouderdom of ziekte niet meer hard kon werken.

16:13. Rufus, de uitverkorene in de Heer, met zijn moeder, die ook voor mij een moeder is

Rufus kon de zoon van Simon van Cyrene zijn (Marcus 15:21), omdat Marcus zijn Evangelie in Rome schreef voor de Romeinen. ‘Uitverkoren’ betekent ‘gekozen’ voor een of andere belangrijke taak in de gemeente. Alle gelovigen in Christus zijn ‘uitverkorenen’ in de betekenis van ‘uitverkoren tot het eeuwige leven’. Zijn moeder was niet letterlijk de moeder van Paulus, maar zij had bij verschillende gelegenheden de functie van een moeder voor Paulus vervuld.

16:14. En de broeders bij hen

Waarschijnlijk een verwijzing naar de leden van een andere huisgemeente te Rome.

16:15. Al de heiligen, die bij hen zijn

Waarschijnlijk een verwijzing naar nog een huisgemeente te Rome.

16:16. Groet elkander met de heilige kus (Grieks: philemati hagio)

- Het is een uitdrukking van genegenheid (Lucas 7:36-50, m.n. 7:45). Simon gaf Jezus geen ‘kus’, maar de zondige vrouw hield niet op om de voeten van Jezus te kussen! Genegenheid wordt meestal concreet uitgedrukt, bv. door een kus (waarschijnlijk op de wang of het voorhoofd).
Wat zijn toepasselijke uitdrukkingen voor genegenheid in onze cultuur?

- Het behoort een oprechte uitdrukking van genegenheid te zijn (Lucas 22:47-48). Het mag niet zijn als de kus van Judas toen hij Jezus verraadde.
- Het behoort een heilige uitdrukking van genegenheid te zijn (Romeinen 16:16,20; 2 Korintiërs 13:12). Een heilige kus impliceert dat er altijd drie partijen aanwezig zijn: twee mensen en God! Het is een symbool van de liefde van Christus, die zij beiden delen en waardoor zij aan elkaar toegewijd zijn.
- Het behoort een algemeen aanvaardbare uitdrukking van genegenheid te zijn (1 Tessalonicenzen 5:26). De heilige kus is voor alle christenen, alle leden van de Gemeente. Het mag niemand uitsluiten. Het houdt de onderlinge vrede en harmonie in stand.
- Het hoort een liefdevolle uitdrukking van genegenheid te zijn (1 Petrus 5:14). Het is een uitdrukking dat Christenen aan elkaar toegewijd zijn en vooral toegewijd zijn elkaar lief te hebben (cf. Johannes 13:34-35).

Het schijnt dat dit gebruik in de Christelijke Kerk in het Westen tot de 13e eeuw voortduurde. Het is nog steeds in gebruik in de Christelijke Kerk in het Oosten (Koptische Kerk).

U groeten al de gemeenten van Christus

Al de gemeenten die Paulus tijdens zijn derde zendingsreis bezocht, hebben hem waarschijnlijk gevraagd hun groeten aan alle andere gemeenten over te dragen.

16:17-18. Houdt in het oog degenen die afwijken van het onderwijs, dat jullie ontvangen hebben.

- Valse leraren en verkondigers. Er wordt nergens gesuggereerd dat deze mensen in de gemeenten te Rome waren, omdat Paulus hun geloofsgehoorzaamheid aanpreekt (16:19). Deze mensen waren waarschijnlijk buitenstanders, reizende valse leraren en propagandisten. Het konden gnostische asceten geweest zijn (Kolossenzen 2:20-23); of wettische Joden (Judaïzeerders) (Galaten 4:9-10; 1:8-9); of antinomiaanse vrijzinnigen, mensen die Gods wet onnodig vonden en hun eigen mening veel belangrijker vonden; of aanhangers van de Epicureërs, die zich bezig hielden met aardse feesten (cf. 16:18; cf. Filippenzen 3:19; Jakobus 3:15; Judas 16,19).
- Hun methoden. *Zij dienden hun eigen buik*. Dit is mogelijk een uitdrukking dat duidt op zichzelf dienen in plaats van Christus dienen. Mensen die slaaf van hun eigen ego zijn, die een opgeblazen mening van zichzelf hebben en die graag zichzelf horen praten. *Die mensen misleiden door hun schoonklinkende en vrome taal*. Dit is een veel gebruikte methode van valse leraren.
- Hoe op hen te reageren. Paulus zegt niet, “Weerstaat hen” want misschien waren zij wel te sterk voor de jonge christenen te Rome. Hij zegt, “*Houdt hen voortdurend in het oog*” (G: skopeo, tegenwoordige tijd) – wees op je hoede voor hen en blijf uit hun buurt! Daarna zegt hij, “*Mijdt hen!*” (keert weg van hen). De apostel Johannes zegt, “Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken” (2 Johannes 1:10-11).

16:19. Wijs zijn tot het goede en onbesmet van het kwade

Paulus wil niet dat zij door slechte mensen en praktijken beïnvloed worden. Hij wil dat zij “als een reine maagd toegewijd blijven aan Christus” (2 Korintiërs 11:1-3). “Toets alles; behoudt het goede en onthoudt je van het kwade” (1 Tessalonicenzen 5:21-22). “Wijs” ben je, wanneer je weet wanneer en hoe je wat moet zeggen of doen. “Ongemengd” (G: akeraios) betekent ‘rein’, ‘onschuldig’ wat betreft alle vormen van kwaad, vooral het kwaad van de valse leraren.

16:20. De God van vrede zal weldra de satan onder je voeten vertreden

Een verwijzing naar Genesis 3:15! De verdeeldheid in de gemeente wordt veroorzaakt door instrumenten van satan (2 Korintiërs 11:12-15). Het is God die de satan steeds weer nieuwe nederlagen toedient en vrede brengt waar de satan verdeeldheid gebracht heeft. Daarom heet God ook ‘de God van vrede’. In de tegenwoordige tijd zijn er reeds gevechten en overwinningen (1 Johannes 2:14; 4:4). Maar alle gelovigen weten dat de uiteindelijke overwinning en onderwerping van alle kwaad echt gaat gebeuren (cf. 1 Korintiërs 15:25-28).

De genade van onze Here Jezus zij met u!

Een zegen aan het eind van een deel van de brief (1 Korintiërs 16:24; Galaten 6:18; Filippenzen 4:23; 1 Tessalonicenzen 5:28; 2 Tessalonicenzen 3:18; 2 Timoteüs 4:22; Filemon 25).

16:21. Mijn medearbeider Timoteüs

Hij is de geliefde (geestelijke) zoon van Paulus (2 Timoteüs 1:2). Hij diende Paulus in het werk van het evangelie (Filippenzen 2:19-22).

16:22. Tertius, die de brief op schrift gebracht heeft

Het was gebruikelijk dat een auteur gebruik maakte van een schrijver. Soms voegde Paulus woorden toe in zijn eigen handschrift (Galaten 6:11; 2 Tessalonicenzen 3:17; 1 Korintiërs 16:21; Kolossenzen 4:18). Tertius was een Christen.

16:23. Gajus, wiens gastvrijheid ik en de gehele gemeente genieten

Misschien was hij wel dezelfde persoon als in 1 Korintiërs 1:14, omdat Paulus de brief aan de Romeinen in Korinte schreef. Omdat Prisca en Aquila niet meer in Korinte waren, verbleef Paulus waarschijnlijk bij Gajus. Gajus stond altijd gereed gastvrijheid te betonen (cf. 12:13) of hij stelde zijn huis beschikbaar voor een huisgemeente. Hij is niet de Gajus van Handelingen 19:29; 20:4; 3 Johannes 1.

Erastus, de stadsrentmeester (Grieks: oikonomos tes poleos)

Hij was een econoom en penningmeester. Het is niet duidelijk of hij de Erastus van Handelingen 19:22 is. Hij zou dezelfde kunnen zijn als in 2 Timoteüs 4:20.

16:25-26. Het geheimenis, eeuwenlang verzwegen.

- Het geheimenis (G: musterion) is een waarheid dat verborgen was, maar daarna bekendgemaakt werd en nu een geopenbaarde waarheid is. Het slaat eerst op het evangelie (voor Joden en niet-Joden), een waarheid dat reeds door de profeten van het Oude Testament beloofd werd (cf. 1:1-2; cf. Galaten 3:6-8). Het slaat ook op de waarheid dat vele niet-Joden door dit evangelie behouden zouden worden en dat zij op gelijke voet met de Joden, die ook door dit evangelie behouden worden, erfgenamen van Gods plan en erfenis zouden zijn (cf. Efeziërs 3:2-6; cf. 2 Korintiërs 1:20).
- Eeuwenlang verzwegen (cf. 1 Korintiërs 2:7; Efeziërs 1:4; 3:9-11; 2 Timoteüs 1:9; Titus 1:2-3). Het was 'eeuwenlang' verborgen of verzwegen (G: chronois aionois sesigemenou, sigao, perfectum), maar altijd een onderdeel van Gods eeuwig raadsbesluit en plan voor mensen geweest (cf. Efeziërs 1:4).
- Het geheimenis gedurende de oudtestamentische periode. Het was wel te vinden in de profetische Schriften (cf. Genesis 12:3; 22:18; cf. Galaten 3:16). De gelovigen uit de niet-Joden (heidenen, bv. de Galaten, Romeinen, Efeziërs) zijn voor God even belangrijk als de gelovigen uit de Joden. Het geheimenis werd steeds duidelijker geopenbaard en komt herhaaldelijk voor in de Psalmen en Jesaja (cf. Psalm 2; Jesaja 42:6; 49:6).
- Het geheimenis gedurende de nieuwtestamentische periode. Pas bij de eerste komst van Jezus Christus werd de muur die scheiding tussen Joden en niet-Joden bracht (vooral de ceremoniële wet) afgebroken en weggenomen (Efeziërs 2:11-15; Kolossenzen 2:14-15). Pas toen begonnen deze oudtestamentische profetieën en beloften in vervulling te gaan en ze zullen steeds in vervulling blijven gaan tot de wederkomst van Christus, wanneer het volle getal van gelovigen uit de Joden en het volle getal van gelovigen uit de niet-Joden bereikt wordt (cf. Romeinen 11:25-26). Pas bij de eerste komst van Christus werden de implicaties van deze oudtestamentische profetieën en beloften (het geheimenis) pas duidelijk zichtbaar voor de gelovigen uit de Joden (cf. Handelingen 10:34-37; 11:14-18; 15:7-11 en 13:38-48)! De profetische boeken werden ook niet eerder het bezit van de gelovigen uit de niet-Joden, dan toen het evangelie (dat leidt tot gehoorzaamheid aan het christelijke geloof, 16:25-26; cf. Marcus 1:14-15) in de hele wereld verkondigd werd in overeenstemming met het Grote Opdracht van Christus (Matteüs 28:18-20) en de uitstorting van de Heilige Geest (Handelingen 2; 8; 10). Door de verkondiging van de christelijke boodschap in de hele wereld werden alle boeken van de Bijbel (en in het bijzonder de profetische Schriften, 16:25-26) ook het bezit van alle gelovigen uit de niet-Joden (heidenen)! Door middel van deze profetische geschriften werd het evangelie bekendgemaakt onder alle volken (16:25-26)!

Tot bewerking van gehoorzaamheid des geloofs bekendgemaakt onder alle volken

Het doel van 'het geheimenis' is 'gehoorzaam worden aan het christelijke geloof', d.w.z. metterdaad Jezus Christus aannemen als Verlosser en Heer en met Hem en voor Hem leven (cf. Romeinen 1:5).

De heerlijkheid in alle eeuwigheid

Aan de HERE (de alleenwijze God), die zich in en door Jezus Christus en door de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus geopenbaard heeft (en die de gelovigen uit de niet-Joden en de Joden versterkt, 16:25a), komt toe alle heerlijkheid (cf. 11:36).